Samfunnsfag 10. Trinn 2026-27

Veke 35-36	Emne: Kritisk tenking
Tema	- Reflektere og drøfte over kva omgrepet kritisk tenking inneber. - Reflektere og drøfte kvifor kritisk tenking er viktig for demokratiet og enkeltmenneske. - Gjenkjenne og bruke omgrepa: ekkokammer, algoritmar og filterboblar, og kunne reflektere over og drøfte kva krav dette stiller til kritisk tenking.
Kompetansemål	- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er - Vurdere på kva måtar ulike kjelder gir informasjon om eit samfunnsfagleg tema, og reflektere over korleis algoritmar, einsretta kjelder eller mangel på kjelder kan prege forståinga vår - Drøfte korleis framstillingar av fortida, hendingar og grupper har påverka og påverkar haldningane og handlingane til folk - Utforske og reflektere over eigne digitale spor og høvet til å få sletta spora og å verne om retten ein sjølv og andre har til privatliv, personvern og opphavsrett - Utforske ulike plattformer for digital samhandling og reflektere over korleis digital deltaking og samhandling påverkar forma på og innhaldet i samfunnsdebatten
Læringsaktivitet og ressursar	Samfunnsfag 10, Cappelen Damm kap. 1 Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg: Kritisk tenking, algoritmar, filterboblar, ekkokammer, polarisering, meiningsmangfald, blindsone, relevant. Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen. Det store teknologikappløpet kap 5

	Om deepfake: Deepfake - del 1: Hva er deepfakes, og hvorfor bør du vite om de? https://youtu.be/5LfgjMZa8QM?si=cEWawCh7ttdTlfN5 https://www.medietilsynet.no/digitale-medier/skole/deepfakes/ Fake Trump arrest photos: How to spot an AI-generated image Deepfake del 4: Slik avslører du en deepfake Falske nyheiter: https://tenk.faktisk.no/elevopplegg/bevis-det?referer=%2Fundervisningsopplegg%2Fbevis-det Aktuelle saker frå nyheitene.		
Vurdering	Inga vurdering i dette tema, men blir sentralt i seinare vurderingar under andre tema.		
Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG.
Tverrfaglege tema	Demokrati og medborgarskap		
Kjerneelement	• Undring og utforsking • Demokratforståing og deltaking		
Grunnleggjande ferdigheiter	• Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter		

Veke 37-46	**Emne: Internasjonalt samarbeide**
Tema	- Drøfte korleis internasjonalt samarbeide er nødvendig for å hindre krig. - Vete om ulike samarbeidsorganisasjonar innan politikk, handel, utdanning og helse. - Drøfte kvifor opprettinga av FN skjedde etter andre verdskrig. - Drøfte internasjonale organisasjonars styrkar og svakheiter. - Vete korleis FN er organisert og kva slags oppgåver FN arbeider med. - Drøfte viktigheita av dei internasjonale menneskerettane. - Reflektere og drøfte årsaker til at menneskerettar blir brote og kva konsekvensane av dette kan vere. - Drøfte urfolks kamp for like rettar. - Drøfte ulike formar for krig, konflikt og konsekvensane for verdssamfunnet, samfunna det rammar, og enkeltmenneske. - Drøft årsaker for terror og krig. - Drøfte kvifor det er nødvendig med reglar i krig. - Drøfte utfordringar for samarbeid i verda og i Europa.
Kompetansemål	- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er. - Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst. - Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konfliktar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane. - Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord, som holocaust, og reflektere over korleis ekstreme haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast. - Utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd.
Læringsaktivitet og ressursar	Kapittel 4 i Samfunnsfag 10, Cappelen Damm

	Deler av kap. 5 i samfunnsfag 9, Cappelen Damm FN.no Repetisjon holocaust før polentur etter haustferien: NDLA: https://ndla.no/article-iframe/nb/article/34879 Samfunnsfag 9. Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg: ekstrem fattigdom, FN, Sikkerhetsrådet, vetorett, sanksjon, suverenitetsprinsippet, korrupsjon, humanitær katastrofe, borgarkrig, menneskerettserklæringa, menneskerettskommisjonen, asyl, konvensjon, ytringsfridom, diskriminering, autoritær, folkemord, krigslovbrot, sjølvstendekrig, naturressurs, høgreekstremisme, islamisme, kalifat, forebyggande diplomati, Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen. Aktuelle saker frå nyheitene.		
Vurdering	Munnleg vurdering, vurdering kapitel 4 samf. 10 og kapitel 5 i samf. 9.		
Vurderingskriterium	LÅG Kan gjenfortelje noko fakta, eller berre fakta Inga eller få fagomgrep	MIDDELS Bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker nokre fagomgrep, kan å bruke nokre omgrep rett	HØG. Analyserer fakta ved å knytte ny og eksisterande kunnskap saman, og bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker mange fagomgrep, og viser at ein kan dei og brukar dei rett

	Viser lite historisk forståing	Viser noko historisk forståing	Viser god historisk forståing
Tverrfaglege tema	Demokrati og medborgarskap		
Kjerneelement	• Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanhengar • Demokratiforståing og deltaking		
Grunnleggjande ferdigheiter	• Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter		

Veke 47-52	**Emne: Maktbalansen i verda**
Tema	- Reflektere og drøfte om kampen for sjølvstende i koloniane etter 2. verdskrig - Reflektere og drøfte kva for konsekvensar sjølvstende frå kolonimakta Storbritannia fekk for området Kashmir - Reflektere og drøfte orsakar til og konsekvensar av konflikten i Midtøsten for jødar, arabere og resten av verda. - Reflektere og drøfte orsakar og konsekvensar av den kalde krigen - Reflektere og drøfte maktbalansen i verda etter den kalde krigen.
Kompetansemål	- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er. - Reflektere over korleis menneske har kjempa og kjempar for endringar i samfunnet og samstundes har vore og er påverka av geografiske forhold og historisk kontekst

	- Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av sentrale historiske og notidige konfliktar og reflektere over om endringar av nokre føresetnader kunne ha hindra konfliktane - Utforske og beskrive korleis menneske- og urfolksrettar og andre internasjonale avtalar og samarbeid har betydning for nasjonal politikk, livet til menneske, likestilling og likeverd		
Læringsaktivitet og ressursar	Kapittel 5 i Samfunnsfag 10 av Cappelen Damm Skolen.cdu.no: - Tema: den kalde krigen - Tema: Moderne konfliktar Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg: Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen. Aktuelle saker frå nyheitene.		
Vurdering	Kort vurdering veke 51,. kapitel 5. (Skriftleg?)		
Vurderingskriterium	LÅG Kan gjenfortelje noko fakta, eller berre fakta Inga eller få fagomgrep	MIDDELS Bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker nokre fagomgrep, kan å bruke nokre omgrep rett	HØG. Analyserer fakta ved å knytte ny og eksisterande kunnskap saman, og bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker mange fagomgrep, og viser at ein kan dei og brukar dei rett

	Viser lite historisk forståing	Viser noko historisk forståing	Viser god historisk forståing
Tverrfaglege tema	Demokrati og medborgarskap		
Kjerneelement	• Undring og utforsking • Demokratiforståing og deltaking		
Grunnleggjande ferdigheiter	• Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter		

Veke 1-8	**Emne: Ekstremisme og terror**
Tema	- Årsaker og konsekvenser av terrorisme. - Å forklare og kunne bruke omgrepa: ekstremisme og valdeleg ekstremisme og skilje mellom dei to omgrepa. - Korleis kan ein forebygge radikalisering? - Kritisk tenking rundt konspirasjonsteoriar - Årsaker og konsekvensar av konspirasjonsteoriar - Drøfte kva polarisering og mistillit kan føre til konsekvensar for samfunnet og enkeltmenneske. - Reflektere og drøfte over terroren 22. Juli knytt til kritisk tenking, demokrati og medborgarskap. - Kunne gjere greie for kva som har skjedd den 11. September 2001 og drøfte årsaker og konsekvensar av denne hendinga. - Drøfte årsaker og konsekvensar av politisk og religiøs ekstremisme - Drøfte og reflektere over kor langt ytringsfriheta skal beskyttast.

Kompetansemål	- Bruke samfunnsfaglege metodar og digitale ressursar i eigne undersøkingar, presentere funn ved bruk av digitale verktøy og drøfte kor gyldige og relevante funna er. - Gjere greie for årsaker til og konsekvensar av terrorhandlingar og folkemord, som holocaust, og reflektere over korleis ekstreme haldningar og ekstreme handlingar kan førebyggjast		
Læringsaktivitet og ressursar	Kapittel 6 i Samfunnsfag 10, Cappelen Damm Skolen.cdu.no: - Tema: Truslar mot demokratiet - Tema: Mellomkrigstida og 2. verdskrig Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg: ekstremisme og valdeleg ekstremisme, radikalisering, konspirasjonsteoriar, polarisering, terror, rasjonelt Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen. Aktuelle saker frå nyheitene.		
Vurdering	Podcast med forsjupning om terrorgruppe		
Vurderingskriterium	LÅG Kan gjenfortelje noko fakta, eller berre fakta	MIDDELS Bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar	HØG. Analyserer fakta ved å knytte ny og eksisterande kunnskap saman, og bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar

	Inga eller få fagomgrep Viser lite historisk forståing	Bruker nokre fagomgrep, kan å bruke nokre omgrep rett Viser noko historisk forståing	Bruker mange fagomgrep, og viser at ein kan dei og brukar dei rett Viser god historisk forståing
Tverrfaglege tema	Demokrati og medborgarskap		
Kjerneelement	• Undring og utforsking • Identitetsutvikling og fellesskap • Demokratiforståing og deltaking		
Grunnleggjande ferdigheiter	• Munnlege ferdigheiterx • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter		

Veke 9-15	**Emne: Fattig og rik**
Tema	- Kunne knytte dei ulike temaa vi har hatt i år saman. - Reflektere og drøfte korleis kritisk tenking og berekraftig utvikling heng saman. - Reflektere og drøfte korleis vi ser kritisk tenking og berekraftig utvikling kjem til uttrykk i områda som handle om gode livsval, verdssamfunnet, internasjonale samarbeid, maktbalanse i verda, ekstremisme og terror.

Kompetansemål	- Alle kompetansemåla		
Læringsaktivitet og ressursar	Kapittel 8 i Samfunnsfag 10, Cappelen Damm Alle kapitla i samfunnsfag 10, Cappelen Damm Alt i skolen.cdu.no Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg: Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen. Aktuelle saker frå nyheitene.		
Vurdering	Innleveringsoppgåve: alle kapitel gjeld. Presentasjon og munnleg vurdering.		
Vurderingskriterum	LÅG Kan gjenfortelje noko fakta, eller berre fakta Ingen eller få fagomgrep	MIDDELS Bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker nokre fagomgrep, kan å bruke nokre omgrep rett	HØG. Analyserer fakta ved å knytte ny og eksisterande kunnskap saman, og bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker mange fagomgrep, og viser at ein kan dei og brukar dei rett

	Viser lite historisk forståing Har inga målgruppe Har ingen eller noko verkemiddel i presentasjonen Har ingen eller få kjelder, ikkje skreve dei korrekt eller manglar kjeldeliste. Ingen kjelder, eller tvilsamme kjelder	Viser noko historisk forståing Adresserer målgruppe God bruk av verkemiddel Viser til kjelder undervegs og/ eller til slutt Gode kjelder	Viser god historisk forståing Tydeleg målgruppe God bruk a verkemiddel, med ryddig struktur Viser til kjelder på ein korrekt måte undervegs og til slutt Gode kjelder
Tverrfaglege tema	• Folkehelse og livsmeistring • Demokrati og medborgarskap • Berekraftig utvikling		
Kjerneelementa	• Undring og utforsking • Samfunnskritisk tenking og samanheng • Demokratiforståing og deltaking • Berekraftige samfunn		
Grunnleggjande ferdigheiter	• Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter		

Veke 17-22	**Emne: Repetisjon**		
Tema	Repetisjon og førebuing til munnleg prøve eksamen og ein eventuell munnleg eksamen.		
Kompetansemål	Alle kompetansemåla		
Læringsaktivitet og ressursar	Samfunnsfag 10, Cappelen Damm Skolen.cdu.no Dokumentarar, filmar Arbeide med faglege omgrep, munnleg og skriftleg: Diskusjon med læringsven, i mindre grupper og i plenum i klassen. Aktuelle saker frå nyheitene.		
Vurdering			
Vurderingskriterium	LÅG	MIDDELS	HØG.

	Gjengir noko fakta, eller berre fakta Inga eller få fagomgrep Viser lite historisk forståing	Bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meiningar Bruker nokre fagomgrep, kan å bruke nokre omgrep rett Viser noko historisk forståing	Analyserer fakta ved å knytte ny og eksisterande kunnskap saman, og bruker fakta med å samanlikne, er kritisk eller legg til eigne meinigar Bruker mange fagomgrep, og viser at ein kan dei og brukar dei rett Viser god historisk forståing
Tverrfaglege tema	Folkehelse og livsmeistring		
Kjerneelementar	• Alle		
Grunnleggjande ferdigheiter	• Munnlege ferdigheiter • Å kunne skrive • Å kunne lese • Å kunne rekne • Digitale ferdigheiter		